HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דאפיק חמור בהדה [1]ושחט אותה שלא ישחוט אחרת עמה לפניו לרב א)שלא יסיח דעתו ממנה לשמואל שיהא זר שוחט ואלעזר רואה [2]ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו לשמואל לאהדוריה לאלעזר לרב הוי ב)מיעוט אחר מיעוט ג)ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דאפילו כהן הדיוט [3]ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת לשמואל דאפי' בכהן הדיוט לרב אצטריך סלקא דעתך אמינא כיון דלאו גופה דפרה נינהו לא ליבעי כהן קא משמע לן [4]וכבס בגדיו הכהן אבכיהונו וטמא הכהן עד הערב כהן בכיהונו לדורות הניחא למאן דאמר לדורות בכהן הדיוט שפיר אלא למאן דאמר לדורות בכהן גדול השתא כהן גדול בעינן בכיהונו מיבעיא אין ד)מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא [5]ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח באיש להכשיר את הזר טהור להכשיר את האשה והניח מי שיש בו דעת להניח יצאו חרש שוטה וקטן שאין בהן דעת להניח תנן התם ה)גהכל כשרין לקדש חוץ מחרש שוטה וקטן ר' יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס מאי טעמא דרבנן דכתיב [6]ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת הנך דפסלי לך באסיפה פסלי לך בקידוש והנך דאכשרי לך באסיפה אכשרי לך בקידוש ורבי יהודה אם כן לימא קרא ולקח מאי ולקחו דאפי' קטן דפסלי לך התם הכא כשר אשה מנא ליה ונתן ולא ונתנה ורבנן אי כתב רחמנא ולקח ונתן ה"א עד דשקיל חד ויהיב חד דכתב רחמנא ולקחו ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו הוה אמינא עד דשקלי תרי ויהבי תרי כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפילו שקלי תרי ויהיב חד [7]ולקח אזוב וטבל במים איש טהור לרבנן איש ולא אשה טהור להכשיר את הקטן ולר' יהודה איש ולא קטן טהור להכשיר את האשה מיתיבי ו)ההכל כשרין להזות חוץ מטומטום ואנדרוגינוס ואשה וקטן ז)(שיש) בו דעת אשה מסייעתו ומזה ולא

דאפיק חמור בהדה. דלתנא קמא שרי דליכא שמא יאמרו לרבי אסור דהא אותה כתיב: **ולקח אלעזר הכהן.** בקבלת דמה: **לשמואל.** דדייק לפניו לומר שהזר כשר לשחיטה איצטריך למיכתב בקבלת דמה אלעזר לאהדורה לאלעזר דאי כתב ולקח מדמה ח) (והזה באצבעו) הוה משמע דאשוחט קאי: **לרב.** נמי דאמר שחיטה באלעזר היא לא הוה ליה למיכתב בקבלה אלעזר וכי כתיב הוי מיעוט אחר מיעוט לאלעזר ולא אחר ואין מיעוט אחר מיעוט כו': **ולקח הכהן עץ ארז לשמואל.** דאמר קבלה והזאה באלעזר הואי כתיב בה כהן לאכשורי השלכת עץ ארז בכהן הדיוט הוי האי משמע מוציא מיד משמע וכן כל הני דאמרינן. ולרב דמכשר קבלה בכהן הדיוט הוי האי משמע ממילא ואינו מוציא מכלל מקרא שלפניו ואיצטריך למיכתב ביה כהן דאי כתב ולקח עץ ארז ולא כתיב כהן הוה אמינא ולקח כל מי שירצה ולא הוה מוקמינן ליה אכהן דקבלה סלקא דעתך אמינא הואיל ולאו גופה כו': **הכהן בכיהונו.** האי כהן קרא יתירא הוא דלא הוה ליה למיכתב אלא וכבס בגדיו וגו' ואנא ידענא (א) דהאי דאיירי ביה קאי אלא למסמך כהן אבגדיו כלומר שבבגדי כהונה נעשית ולא בבגדי חול: **וטמא הכהן עד הערב.** ללמד על פרה הנעשית לדורות שצריכה בגדי כהונה: **הניחא למאן דאמר.** לעיל לדורות בכהן הדיוט ולא גמר חוקה (ב) מיום הכפורים איצטריך למיכתב כהן הכא ללמד על של דורות שתעשה בבגדי כהונה: **איש להכשיר הזר.** משום דלעיל מיניה איירי בכהן כתיב הכא איש להכשיר את הזר דאי כתב ואסף את אפר הפרה הוה אמינא א] כהן דלעיל מיניה איירי בכהן כתב הכא איש: **להכשיר את האשה.** דאי למעוטי טמא פשיטא דחטאת קרייה רחמנא: **לקדש.** לתת מים על האפר בכלי חרס ט): **ולקחו לטמא.** בתר ואסף איש טהור כתיב זו היא עבודה שאחר אסיפה וכתיב ולקחו (ג) אותם הנאמרים באסיפה זר ואשה ולא חרש שוטה וקטן: **א"כ.** הואיל אדלעיל קאי נימא ולקח דהא גבי אסיפה בלשון יחיד כתביה: **אשה מנא ליה.** וכן אנדרוגינוס משום ספק אשה: **ורבנן.** אמרי לך לעולם אדלעיל קאי והא דלא כתיב ולקח לשון יחיד דאי כתיב ולקח ונתן הוי אמינא עד דשקיל חד האפר והוא עצמו יתנהו על המים כתיב ולקחו דאפילו שקלי תרי: **ולקח אזוב.** דכתיב בהזאת מימיה והיא עבודה שאחר הקידוש: **לרבנן.** דאמרי הקידוש נעשה באותן של אסיפה ובאסיפה כתיב איש טהור דהיינו זר ואשה על כרחך איש טהור דהכא לאו לאכשורי זר ואשה ולמיפסל קטן ולהוי משמע ממילא דאם כן לשתוק קרא מיניה ונכתוב ולקח אזוב וטבל במים והזה ואנא ידענא דבההוא דלעיל מינה קאי וכי כתבינא למדרש איש ולא אשה על כרחך משמע זה מוציא מיד משמע: **טהור להכשיר קטן.** דפסליה בקידוש: **ולרבי יהודה.** דאמר אשה פסולה בקידוש וקטן כשר אתא האי למימרא איפכא איש ולא קטן טהור להכשיר אשה דע"כ ליכא למימר דמשמע ממילא דאם כן ליסתוק מיניה:

כיון

לרב הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. על כרחך צ"ל לרבות כהן הדיוט שיהא כשר בקבלה והזאה אבל בהולאה ושחיטה דווקא אלעזר דהא לכולהו לישני אמרינן לעיל אותה לאלעזר והא דאמר ר' זירא אמר רב לעיל שחיטת פרה בזר פסולה דמשמע הא בכהן כשירה ואפי' בכהן הדיוט יש לומר דלדורות קאמר וסבירא ליה כההוא לישנא דאותה לאלעזר הכהן הא לדורות בכהן הדיוט: **הכל** כשרין לקדש. פירש רש"י המים על האפר ובמסכת פרה בכמה דוכתי משמע שהיו נותנין האפר על המים והא דכתיב ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי דמשמע מים על האפר ב] יש לפרש י) ונתן עליו בשבילו יתן מים חיים אל כלי ואדרבה משמע שהמים נוגעים בכלי והאפר נותן עליהם מלמעלה: **מאי** ולקחו לטמא דאפילו קטן דפסלי לך התם הכא כשר. והא דמכשיר טפי בקטן מבחרש ושוטה יש לומר משום דאתי לכלל דעת: **ונתן** ולא נתנה. אע"ג דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה ואפילו הכי לא ממעטינן אשה °אלא היכא דכתיב איש בהדיא יש לומר דשאני הכא מדשני קרא בדיבוריה דכתיב ולקחו לשון רבים והדר כתיב ונתן להכי דרשינן ולא ונתנה [וע"ע תוס' יבמות עב: ד"ה ונתן]: **עד** דשקיל חד ויהיב חד. פי' ההוא גופיה דשקיל ליה מערב ליה במים (ד): **הכל** כשירין להזות חוץ מטומטום ואנדרוגינוס כו'. תימה לי דהני תרי משניות דהכל כשרין לקדש ולהזות מיתנן במסכת פרה (פ"ה מ"ד ופי"ב מ"י) מ"ש דבקידוש לא קתני טומטום בהדי אשה ואנדרוגינוס כדקתני גבי הזאה וי"ל דת"ק דרבי יהודה נמי פסיל ליה לטומטום לקדש מפני שהוא ספק ערל כדאמר בפ' הערל (יבמות עב:) טומטום שקידש קידושו פסול מפני שהוא ספק ערל וערל שקידש קידושו פסול אנדרוגינוס שקידש קידושו כשר מפני שהוא ספק אשה רבי יהודה פוסל באשה ואנדרוגינוס ות"ק דרבי יהודה דמתניתין היינו ת"ק דרבי יהודה דברייתא דפרק הערל (גם זה שם) דסבירא ליה כר' עקיבא דמרבי לערל כי טמא והא דלא קתני ת"ק חוץ מטומטום יש לומר אין למידין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ ותנא חוץ מחרש שוטה וקטן ושייר ערל וטמא וטומטום והא דלא פריך ממתניתין למאן דאמר ערל שהזה הזאתו כשירה ופריך מברייתא י"ל משום דבברייתא קתני בהדיא דהזאתו פסולה להכי ניחא ליה למיפרך מינה: **אשה** מסעדתו. בפרק בתרא דמסכת פרה כ) בתוספתא מפרש כילד מסעדתו אוחזת לו המים אפילו בשעת הזאה ולא מבעיא בשעת טבילת האזוב דהזאה חשיב טפי רבותא מטבילת האזוב משום דקרא דמכשרי' מיניה קטן בטבילה כתב דכתיב וטבל במים איש טהור ודרשינן מיניה טהור להכשיר הקטן וילפינן הזאה מטבילה דאיתקשו להדדי כדאיתא בסוף פרק ב' דמגילה (דף כ.) ובמתניתין דפרק בתרא דפרה (משנה י) מסיים עלה ואם אחזה בידו אפילו בשעת הזייה פסול ור"י מסימפונ"ט גימגם בזה דבתוספתא משמע דהזאה הוי רבותא

מסורת הש"ס

א) [לעיל מב.], ב) [ע' תוס' לקמן ס. ד"ה תרי מיעוטי], ג) [מגילה כג: ב"ק פו: ב"ב יד. סנהדרין טו. מו. פו. מכות ט: שבועות ז: מנחות ט: סז. חולין קלב.], ד) [פסחים יח: וש"נ], ה) שבת קלז. ערכין ג. יבמות עב: פרה פ"ה מ"ד, ו) פרה פי"ב מ"י ערכין ג., ז) נ"א שאין, ח) רש"א מ"ז, ט) [רש"ש מח"ז], י) [עי' סוטה טז: ובתמורה יב: ולע"ק וכן תמה התי"ט פ"א מ"ה דתמורה והניח בהפלא' וכן תמה מהרש"א בסוטה טז: ד"ה גמרא ורבנן כו'], כ) [ליתא בתוספתא] [ואולי צ"ל בסיפא וכן לקמן גימגס בזה דבתוספתא צ"ל דבסיפא ועיין ברש"ש],

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכהן כו' ואנא ידענא דהא אכהן דאיירי ביה: (ב) ד"ה הניחא כו' ולא גמר חוקה חוקה מיוה"כ: (ג) ד"ה ולקחו כו' וכתי' ולקחו אותם שנכשרו באסיפה זר ואשה: (ד) תום' ד"ה עד כו' מערב ליה במים. נ"ב ע' ביבמות דף עב דיבור זה להדיא:

* * *

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה איש להכשיר וכו' ה"א כהן דלעיל וכו' נ"ל ה"א אכהן קאי דלעיל. וכו': ב] תום' ד"ה הכל כשרין לקדש וכו' יש לפרש ונתן עליו. נ"ב עשו"ת ח"ל סי' קנ"ד:

* * *

מוסף רש"י

שלא יסיח דעתו. משמירתה (לעיל מב.). **הכל כשרין לקדש.** מי חטאת לתת אפר על המים (שבת קלז.) **לערב** מים חיים באפר חטאת (ערכין ג.) **כל** הטהורים כשרים לקדש מי חטאת אפילו אשה, אבל ערל וטמא לא **רבי** (יבמות עב:).

* * *

תום' ישנים

שלא ישחט אחרת עמה. והיינו עמה ממש בסכין ארוכה. דאי לאחריה (מיהא איכא) [מיד לא פסלה בהכי]. **כהן גדול בעינן.** ק"ו הוא שצריך בכל עבודותיה בגדי כהונה. **ונתן ולא ונתנה.** ומיותר הוא, ומלשון זכר לא דייק שכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה. **כתב רחמנא [ולקחו] ונתן דאפילו שקלי תרי ויהיב חד.** דאי כתביניהו תרווייהו בלשון יחיד הוה אמינא דהכי עדיף טפי דשקיל חד ויהיב חד מדשקלי תרי ויהיב חד אחרינא, ואי הוה כתיבא בתרווייהו לשון רבים הוה ס"ד דרבים עדיפי, אבל השתא [דכתיב] בלקיחה תרי ובנתינה [חד לאו] לאשמועינן דדוקא בעינן תרי בלקיחה, אלא משמע ליה לתלמודא שבא לומר דלא קפדינן בין תרי לחד ובין אותו שעשה הלקיחה לאדם אחר, ואי הוה כתיב ונתנו ולקח הוה אמינא דנתינה עדיפא ובעיא תרי. **אשה מסייעתו ומזה.** במסכת פרה [פי"ב מ"י] תנן אשה מסייעתו ומזה ואוחזת לו במים וטובל ומזה, פי' שלא אחזה אלא במים דוקא אבל אם אחזה בידו הזאתו פסולה.

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"א מהלכות פרה הלכה יג:
כד ב מיי' שם פ"ד הלכה יז:
כה ג מיי' שם פ"ו הלכה ג:
כו ד מיי' שם פ"י הלכה א:
כז ה מיי' שם הלכה ו:

* * *

תורה אור השלם

1. וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו: במדבר יט ג
2. וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים: במדבר יט ד
3. וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה: במדבר יט ו
4. וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֹא אֶל הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד הָעָרֶב: במדבר יט ז
5. וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר אֵת אֵפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִוא: במדבר יט ט
6. וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי: במדבר יט יז
7. וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל הָאֹהֶל וְעַל כָּל הַכֵּלִים וְעַל הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְעַל הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקָּבֶר: במדבר יט יח

* * *

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ונתן וכו' אלא היכא דכתיב איש בהדיא. עיין סוכה דף כח ע"ב תוס' ד"ה השוה:

* * *

רבינו חננאל

ושחט אותה לפניו, לרב כדאיתיה ולשמואל כדאיתיה. **ולקח אלעזר הכהן מדמה,** ללמד שהזאה באלעזר. ולרב דאמר כי השחיטה נמי באלעזר, הוי מיעוט אחר מיעוט, והיא שחיטה באלעזר ולא בזר. הזאה באלעזר ולא בזר מיעוט אחר מיעוט לרבות כהן הדיוט. א) פי' **כהן בכיהונו** בלא (מים) [מום] ו[ב]לא טומאה. **בכיהונו** בטכסיס הכהונה בבגדים שהוא מתוקן לעבודה. **ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח להכשיר הזר.** כלומר, כל איש ואפי' זר. טהור להכשיר את האשה. והניח מי שיש בו דעת להניח, לפסל חרש שוטה וקטן. **תנן התם** במס' פרה פרק ה' **הכל כשירין לקדש** חוץ מחרש שוטה וקטן. ר' יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס. מאי טעמא דרבנן דכתיב ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי, איתקוש נתינת מים חיים אל כלי לעפר שריפה, מה עפר שריפה הכל כשרין באסיפה חוץ מחרש שוטה וקטן, אף קידושין כן. ור' יהודה אמר לך אם כן היה לך לכתוב ולקח לטמא דשמעינן הוא שאסף את האפר הוא שיטול ויתן המים החיים אל כלי לקדש, מאי טעמא כתיב ולקחו, ללמד דאפילו קטן דפסול באסיפה כשר בקידוש. **ולקח אזוב וטבל במים איש טהור.** לרבנן דמכשירי אשה בקידוש, פסלי הכא בהזאה את האשה. **טהור להכשיר הקטן** דפסלי בקידוש. **לר' יהודה,** איש ולא קטן. טהור, להכשיר את האשה. מה שהכשיר בקידוש והוא הקטן פסלו בהזאה, ומה שפסל בקידוש הכשיר בהזאה. **ואקשינן איני והתנן** בפרה בפרק האחרון בסופו, הכל כשרין להזות חוץ מטומטום ואנדרוגינוס האשה והקטן כו',

---

א) נראה דצ"ל וכבס בגדיו הכהן כהן בכיהונו פי' בכיהונו.